

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.4.12.2024

**Pan
Adam Leszkiewicz
Prezes Zarządu**

**Grupy Azoty SA
ul. Kwiatkowskiego 8
33-101 Tarnów**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/014 Programy wsparcia dla przedsiębiorstw energochłonnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Grupa Azoty SA ¹ , ul. Kwiatkowskiego 8, 33-101 Tarnów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Leszkiewicz, Prezes Zarządu, od 20 marca 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Wojciech Wardacki, Prezes Zarządu, od 17 maja 2018 r. do 22 października 2020 r. – Mariusz Grab, Prezes Zarządu, od 23 października do 1 grudnia 2020 r. – Tomasz Hinc, Prezes Zarządu, od 1 grudnia 2020 r. do 19 lutego 2024 r. – Krzysztof Kołodziejczyk, Członek Rady Nadzorczej delegowany na p.o. Prezesa Zarządu, od 19 lutego do 20 marca 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych oraz innych programów wsparcia i jej wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych beneficjenta.
Okres objęty kontrolą	Okres objęty kontrolą: 2019-2024 (I połowa) z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontrolerzy	1. Anna Noworyta, starszy inspektor kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/49/2024 z 28 czerwca 2024 r. 2. Agnieszka Siwczyk, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/68/2024 z 27 września 2024 r. (akta kontroli str. 1-2, płyta CD str. 554-555, plik 002)

¹ Dalej również Spółka lub Wnioskodawca.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2024 (I połowa) Grupie Azoty SA udzielono pomocy publicznej na łączną kwotę 116 558,0 tys. zł, w tym na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych⁴ na łączną kwotę 52 232,0 tys. zł oraz ze środków z programów rządowych *Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.*⁶ i *Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.*⁷, których Operatorem był Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁸ na łączną kwotę 64 326,0 tys. zł.

Spółka w sposób prawidłowy wnioskowała i rozliczała pomoc otrzymaną w ramach systemu rekompensat, natomiast w zakresie pomocy otrzymanej w ramach *Programu za 2022 r.* stwierdzono dwie nieprawidłowości dotyczące wniosku o udzielenie pomocy o numerze 106/REK/2023, złożonego do NFOŚiGW w dniu 21 marca 2023 r. Grupa Azoty SA złożyła ten wniosek w sposób niezgodny z § 2 ust. 4 Regulaminu naboru do *Programu za 2022 r.*, tj. podpisany przez jednego członka Zarządu niezgodnie z reprezentacją Spółki, zakładającą składanie oświadczeń woli w imieniu Spółki przez dwóch członków Zarządu lub członka Zarządu łącznie z prokurentem. Jednocześnie Spółka w składanym wniosku nie wykazała spełnienia formalnego warunku określonego w pkt 2 ust. 3 *Programu za 2022 r.*, tj. nie wykazała, co najmniej 50% przychodu lub wartości jej produkcji w okresie referencyjnym i okresie kwalifikowanym pochodzących z działalności jednej albo wielu podklasach PKD⁹ wskazanych w *Programie za 2022 r.*, ponieważ w Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁰ nie miała zgłoszonych kodów PKD zgodnych z faktycznie prowadzoną działalnością gospodarczą.

Otrzymana pomoc miała pozytywny wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i niektórych wskaźników ekonomicznych Grupy Azoty SA rekompensując wzrosty cen energii (w tym gazu). Jednak kondycja finansowa Spółki ulegała pogorszeniu, szczególnie w 2023 r. i w I połowie 2024 r. Z analizy wskaźnikowej przeprowadzonej przez kontrolę NIK wynika, że Spółka pomimo uzyskanej pomocy publicznej w okresie 2020-2023, znajdowała się w coraz trudniejszej sytuacji ekonomiczno-finansowej w 2023 r. i w I połowie 2024 r. Na pogorszenie się wartości wskaźników takich m.in. jak: wskaźniki rentowności kapitału własnego, aktywów oraz sprzedaży miał m.in. wpływ istotny spadek przychodów ze sprzedaży, począwszy od 2023 r., spowodowany w istotnej mierze importem tańszych nawozów mineralnych z Rosji i Białorusi.

W kontrolowanym okresie Spółka zakończyła realizację siedmiu działań inwestycyjnych skutkujących poprawą efektywności energetycznej, których łączne nakłady inwestycyjne wyniosły 72 551,0 tys. zł, natomiast w trakcie realizacji znajdowały się trzy inwestycje, których nakłady inwestycyjne zostały określone na 375 500,0 tys. zł.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz.1215. Dalej: ustawa o systemie rekompensat.

⁵ Dalej także: Prezes URE.

⁶ Program rządowy przyjęto uchwałą nr 1/2023 Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia programu rządowego pod nazwą *Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.* W dniu 8 lutego 2023 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę zmieniającą uchwałę nr 1/2023 z dnia 3 stycznia 2023 r. Dalej: *Program za 2022 r.*

⁷ Program rządowy przyjęto uchwałą nr 141/2023 Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 2023 r. w sprawie przyjęcia programu rządowego pod nazwą *Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.*, oraz zmieniono uchwałą nr 190/2023 Rady Ministrów z dnia 13 października 2023 r. Dalej: *Program za 2023 r.*

⁸ Dalej: NFOŚiGW lub Operator Programu.

⁹ Polska Klasyfikacja Działalności.

¹⁰ Dalej: KRS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Skala pomocy publicznej w badanym okresie dla Grupy Azoty SA

W latach 2019-2024 (I połowa) Spółka złożyła sześć wniosków o udzielenie pomocy publicznej związanej ze wzrostem kosztów energii elektrycznej lub gazu ziemnego, przeznaczonej dla podmiotów wykonujących działalność w sektorach lub podsektorach energochłonnych. Cztery wnioski zostały złożone do Prezesa URE na podstawie *ustawy o systemie rekompensat* z tytułu ponoszenia kosztów zakupu uprawnień do emisji CO₂ w rozumieniu *ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych*¹², dwa do Prezesa NFOŚiGW (oba w 2023 r.) na podstawie *ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022-2024*¹³:

1. w 2020 r. jeden wniosek złożony do Prezesa URE za 2019 r. na 15 instalacji – uzyskano pomoc w wysokości 13 992,6 tys. zł na podstawie decyzji Prezesa URE¹⁴ z dnia 30 lipca 2020 r.;
2. w 2021 r. jeden wniosek złożony do Prezesa URE za 2020 r. na 14 instalacji – uzyskano pomoc w wysokości 21 946,1 tys. zł na podstawie decyzji Prezesa URE¹⁵ z dnia 30 września 2021 r.;
3. w 2022 r. jeden wniosek złożony do Prezesa URE za 2021 r. na cztery instalacje – uzyskano pomoc w wysokości 5 228,8 tys. zł na podstawie decyzji Prezesa URE¹⁶ z dnia 26 października 2022 r.;
4. w 2023 r.:
 - jeden wniosek złożony do Prezesa URE za 2022 r. na cztery instalacje – uzyskano pomoc w wysokości 11 064,4 tys. zł na podstawie decyzji Prezesa URE¹⁷ z dnia 31 października 2023 r.,
 - dwa wnioski do Prezesa NFOŚiGW:
 - wniosek w ramach *Programu za 2022 r.* - uzyskano pomoc (zwiększoną) 52 284,7 tys. zł;
 - wniosek w ramach *Programu za 2023 r.* – uzyskano pomoc w wysokości 12 041,3 tys. zł;
5. w 2024 r. (I połowa) jeden wniosek złożony do Prezesa URE za 2023 r.; uzyskano pomoc w wysokości 17 006,7 tys. zł.

Wszystkie wnioski o przyznanie rekompensat Spółka złożyła do Prezesa URE zgodnie z terminem określonym w art. 10 ust. 2 *ustawy o systemie rekompensat*, tj. do 31 marca roku następującego po roku kalendarzowym, za który są przyznawane rekompensaty, z wyjątkiem roku 2022 gdy wniosek można było złożyć do dnia 30 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str. 23-26, 41-43, 52-56)

¹¹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Dz. U. z 2024 r. poz. 1505.

¹³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2088. Dalej: *ustawa o zasadach realizacji programów wsparcia*.

¹⁴ Nr RS-2019/711/1/2020.

¹⁵ Nr RS-2020/711/2/2021.

¹⁶ Nr RS-2021/711/3/2022.

¹⁷ Nr RS-2022/711/4/2023.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Rekompensata za 2022 r. przyznana na mocy decyzji Prezesa URE nr RS2022/711/4/2023

Opis stanu
faktycznego

Prawidłowość uzyskania pomocy z Urzędu Regulacji Energetyki¹⁸ została zweryfikowana na podstawie szczegółowego badania wniosku o przyznanie rekompensaty za 2022 r. (decyzja Prezesa URE nr RS-2022/711/4/2023 z dnia 31 października 2023 r.) w przyznanej wysokości 11 064,4 tys. zł. Z dokumentacji załączonej do wniosku wynikało, że spółka Grupa Azoty SA:

- nie uzyskała innej pomocy publicznej, pomocy *de minimis* lub innego rodzaju finansowania pochodzącego z budżetu Unii Europejskiej, przyznanych na pokrycie tych samych kosztów kwalifikowanych, co objęte wnioskiem;
- nie zalegała z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa;
- nie zalegała z opłatami składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Emerytur Pomostowych, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;
- nie znajdowała się w trudnej sytuacji;
- dla każdej instalacji objętej wnioskiem o udzielenie rekompensaty została wydana decyzja udzielająca pozwolenia zintegrowanego lub decyzja udzielająca pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza dla instalacji objętej wnioskiem lub decyzji udzielającej innego pozwolenia sektorowego dla tej instalacji (wraz z decyzjami zmieniającymi ww. decyzje);
- zawarła we wniosku poprawne, wiarygodne i dokładne dane, a metodyka ich zbierania została pozytywnie oceniona przez weryfikatora wniosku, tj. nie stwierdzono niezgodności w złożonym wniosku ani w metodyce zbierania danych;
- wniosła opłatę skarbową za wydanie decyzji.

Do wniosku Spółka dołączyła:

- a) raport dotyczący poziomu działalności za 2022 r., o którym mowa w art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych;
- b) raport korzystania ze środowiska za 2022 r., o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji¹⁹ (składany do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami);
- c) zestawienie faktur i faktur korygujących wystawionych Grupie Azoty SA przez podmiot sprzedający mu energię elektryczną za energię dostarczoną mu w 2022 r. Zestawienie zawiera: nr faktury, datę jej wystawienia, miesiąc (okres) sprzedaży, numery punktów poboru, ilość energii elektrycznej – dla każdego z punktów poboru;
- d) wykaz instalacji objętych wnioskiem wraz ze wskazaniem decyzji udzielającej pozwolenia zintegrowanego dla: instalacji gazu syntezowego²⁰, instalacji siarczanu hydroksyloaminy²¹, instalacji wodoru²², Wytwórni Kwasu siarkowego i oleum²³;

¹⁸ Dalej: URE.

¹⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 673, ze zm.

²⁰ Decyzja nr ŚR.XIV.JI.666.3-2-06 z dnia 17 lipca 2007 r.

²¹ Decyzja nr ŚR.XIV.JI.666.3-2-06 z dnia 17 lipca 2007 r.

²² Decyzja nr ŚR-II-1.7222.1.1.2012 z dnia 20 czerwca 2012 r.

²³ Decyzja nr ŚR.XIV.JI.666.3-2-06 z dnia 17 lipca 2007 r.

- e) wykazy wszystkich produktów wytwarzanych w każdej z instalacji eksploatowanej przez Grupę Azoty SA i objętej wnioskiem o przyznanie rekompensaty;
 - f) uproszczony schemat technologiczny każdej z instalacji objętej wnioskiem, z naniesionymi granicami poszczególnych procesów, ich wzajemnym powiązaniem. Schematy uwzględniają wszelkie główne urządzenia i procesy w ciągu technologicznym, opomiarowania energii elektrycznej (usytuowanie liczników/podliczników) oraz wagi/przepływomierze itd. wszystkich surowców (głównych i pomocniczych) i produktów (głównych, ubocznych i odpadów).
- (akta kontroli str. 23-26, 108-116)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Utrzymanie instalacji, na które Gupa Azoty SA uzyskała wsparcie za lata 2019-2020

Opis stanu
faktycznego

Grupa Azoty SA po otrzymaniu rekompensat na mocy decyzji Prezesa URE z dnia 30 lipca 2020 r. (za 2019 r.) oraz z dnia 30 września 2021 r. (za 2020 r.) wykonywała obowiązek wynikający z art. 12 ust. 1 ustawy o *systemie rekompensat*, tj. prowadziła produkcję w instalacjach, których dotyczyły rekompensaty przez okres dwóch lat następujących po roku kalendarzowym, w którym rekompensaty zostały przyznane.

Na mocy decyzji Prezesa URE z dnia 30 lipca 2020 r. rekompensaty zostały przyznane dla następujących instalacji:

- Wytwórnia kwasu azotowego dwuciśnieniowego (instalacja produkująca kwas azotowy),
- Instalacja kaprolaktamu,
- Wytwórnia siarczanu azotu (instalacja produkująca siarczan azotu),
- Wytwórnia kwas azotowego stężony (instalacja produkująca kwas azotowy stężony),
- Wytwórnia cykloheksanonu (instalacja produkująca cykloheksanon),
- Wytwórnia kwasu siarkowego i oleum (instalacja produkująca kwas siarkowy),
- Wytwórnia kwasu siarkowego i oleum (instalacja produkująca oleum),
- Wytwórnia neutralizacji i granulacji wieżowej (instalacja produkująca nawozy azotowe),
- Wytwórnia neutralizacji i granulacji wieżowej (instalacja produkująca nawozy azotowe płynne),
- Granulacja mechaniczna nawozów I (instalacja produkująca nawozy azotowe),
- Granulacja mechaniczna nawozów II (instalacja produkująca nawozy azotowe),
- Wytwórnia nitroz (instalacja produkująca nitrozy),
- Wytwórnia amoniaku I (instalacja produkująca amoniak),
- Wytwórnia amoniaku II (instalacja produkująca amoniak),
- Instalacja młynowni kamienia dolomitowego (instalacja produkująca węglany - mączka dolomitowa),
- Instalacja azotynu amonu,
- Instalacja siarczanu hydroksyloaminy – w sprawozdaniu podane jako sól nieorganiczna.

Produkcja tych produktów została potwierdzona w rocznych Sprawozdaniach o produkcji P-01 złożonych przez Spółkę do Głównego Urzędu Statystycznego²⁴ za lata 2021-2023²⁵.

(akta kontroli str. 3-13, 82-87, płyta CD 554-555, plik 022)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Pomoc otrzymana z programów rządowych

Opis stanu
faktycznego

Po ogłoszeniu Komunikatu Komisji Europejskiej²⁶ z dnia 24 marca 2022 r. *Tymczasowe kryzysowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy*²⁷ Grupa Azoty SA uczestniczyła w pracach nad opracowaniem *Tymczasowych kryzysowych ram* i jej zmianach biorąc udział w spotkaniach organizacji europejskich producentów nawozów. Przyjęta w dniu 29 września 2022 r. *ustawa o zasadach realizacji programów wsparcia* określiła zasady udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcom, którzy ponoszą (ponieśli) dodatkowe koszty wynikające ze wzrostu cen energii elektrycznej i gazu ziemnego w latach 2022–2024. Na podstawie art. 3 wskazanej ustawy Rada Ministrów w dniu 3 stycznia 2023 r. przyjęła *Program za 2022 r.*, a 8 sierpnia 2023 r. *Program za 2023 r.* Dyrektor Departamentu Korporacyjnego Kontrolingu wyjaśnił m.in.²⁸, że Grupa Azoty SA uczestniczyła także w działaniach Ministerstwa Rozwoju i Technologii²⁹ dotyczących formułowania zasad obu programów rządowych poprzez organizacje branżowe, do których należy Spółka i kontakty bezpośrednie z przedstawicielami MRiT odpowiedzialnymi za program, spotkania z przedstawicielami ministerstw, organizacji na poziomie decyzyjnym i operacyjnym, przekazywanie stanowisk i opiniowanie.

(akta kontroli str. 44-51)

Wnioskowanie o wsparcie – proces złożenia wniosku o pomoc o numerze 0106/REK/2023

W dniu 21 lutego 2023 r. Grupa Azoty SA w ramach naboru do *Programu za 2022 r.* złożyła do NFOŚiGW wnioski o udzielenie pomocy zwiększonej na kwotę 176 028,1 tys. zł, wykazując koszty kwalifikowane dotyczące zużycia gazu ziemnego za okres od lipca do grudnia 2022 r. w wysokości 386 197,2 tys. zł. Wniosek o numerze 106/REK/2023 został złożony poprzez dedykowane formularze utworzone w Generatorze Wniosków o Dofinansowanie³⁰.

Umowa nr 0106/REK/2023 o udzielenie pomocy publicznej w związku ze wzrostem cen energii elektrycznej i gazu ziemnego, stosownie do art. 7 ust. 1 *ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia*³¹, pomiędzy z Grupą Azoty SA a NFOŚiGW, pełniącym rolę Operatora Programu, została zawarta w dniu 9 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 125-135)

²⁴ Dalej: GUS.

²⁵ Obowiązek przekazywania danych wynika z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o *statystyce publicznej* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1779.). Dotyczyło to m.in.: instalacji azotynu amonu (azotyn amonu), wytwórni kaprolaktamu (kaprolaktam), granulacji mechanicznej nawozów II (nawozy azotowe).

²⁶ Dalej: KE.

²⁷ Dz. Urz. UE. C z 2022 r. Nr 131(I), str. 1, zmienione 9 listopada 2022 r. Dz. Urz. UE. C z 2022 r., Nr 426, str. 1) oraz 17 marca 2023 r. (Dz. Urz. C 2023 r. Nr 101, str. 3). Dalej: *Tymczasowe kryzysowe ramy*.

²⁸ Pismo z dnia 1 września 2024 r., bez oznaczenia.

²⁹ Dalej także: MRiT.

³⁰ Generator wniosków o dofinansowanie ze środków krajowych, POLiŚ 2014-2020 i FENiKS 2021-2027 - jest narzędziem umożliwiającym przygotowanie i przekazanie do NFOŚiGW wniosków o dofinansowanie projektów: ze środków krajowych, ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POLiŚ), ze środków FENiKS 2021-2027 i innych (w tym Fundusze norweskie, Fundusz Niskoemisyjnego Transportu). Dalej: GWD.

³¹ Podstawą udzielenia pomocy jest umowa o udzielenie pomocy publicznej zawarta przez Operatora Programu, działającego w imieniu ministra właściwego do spraw gospodarki, z przedsiębiorcą.

W formularzu wniosku o udzielenie pomocy zawarte zostały m.in. dane Spółki i jej formy prawnej, numer rachunku bankowego, informacje niezbędne do weryfikacji spełniania warunków udzielenia wsparcia oraz wskazano osoby przewidziane do zawarcia umowy o udzielenie pomocy publicznej, tj. dwóch członków zarządu zgodnie z reprezentacją Spółki.

Wnioskodawca w formularzu wniosku złożył także oświadczenia m.in. że:

- 1) był przedsiębiorcą³² oraz wykonywał działalność gospodarczą na dzień złożenia wniosku i wykonywał ją przez cały okres kwalifikowany i co najmniej jeden miesiąc okresu referencyjnego, za które może przedstawić udokumentowane koszty zakupu energii elektrycznej lub gazu ziemnego, na terytorium RP;
- 2) spełnia warunki programowe, tj. poniósł koszty zakupu energii elektrycznej lub gazu ziemnego: w 2021 r., stanowiące łącznie nie mniej niż 3% wartości produkcji lub w okresie 1 stycznia do 30 czerwca 2022 r. stanowiące łącznie nie mniej niż 6% wartości produkcji, co najmniej 50% jego przychodu lub wartości jego produkcji w okresie referencyjnym i okresie kwalifikowanym pochodziło z działalności w jednej albo wielu podklasach PKD (zgłoszonych w CEIDG albo KRS jako kody jego głównej lub pozostałej działalności) lub produkcji produktów o kodach PRODCOM wymienionych w części 17 Programu;
- 3) nie pozostaje w stanie likwidacji³³, ani upadłości³⁴;
- 4) nie był objęty sankcjami z powodu agresji Rosji na Ukrainę³⁵;
- 5) nie jest wpisany na listę, o której mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. *o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego*³⁶;
- 6) nie została na niego nałożona kara pieniężna³⁷;
- 7) nie ciąży na nim³⁸ obowiązek zwrotu udzielonej pomocy³⁹ i nie spełnia warunków pozwalających na uznanie go za odbiorcę uprawnionego⁴⁰;

³² W rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, ze zm.).

³³ Na podstawie ustawy z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych* (Dz. U. z 2024 r. poz. 18).

³⁴ Na podstawie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. *Prawo upadłościowe* (Dz. U. z 2024 r. poz. 794, ze zm.).

³⁵ Przyjętymi na podstawie: rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz. Urz. UE L z 2014 r. Nr 78, str. 6, ze zm.), rozporządzenia Rady (UE) nr 833/2014 z dnia 31 lipca 2014 r. dotyczącego środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie (Dz. Urz. UE L z 2014 r. Nr 229, str. 1, ze zm.), rozporządzenia Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącego środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy (Dz. Urz. UE L z 2006 r. Nr 134, str. 1, ze zm.), decyzji Rady 2012/642/WPZiB z dnia 15 października 2012 r. dotyczącej środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy (Dz. Urz. UE L z 2012 r. Nr 285, str. 1, ze zm.), decyzji Rady 2014/145/WPZiB z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz. Urz. UE L z 2014 r. Nr 78, str. 16, ze zm.) lub decyzji Rady 2014/512/WPZiB z dnia 31 lipca 2014 r. dotyczącej środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie (Dz. Urz. UE L z 2014 r. Nr 229, str. 13, ze zm.), w szczególności nie jest: podmiotem wymienionym w aktach prawnych nakładających te sankcje; przedsiębiorcą będącym własnością podmiotów, w które są wymierzone te sankcje, lub powiązany z takimi podmiotami w sposób, o którym mowa w art. 2 ust. 2 rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu UE do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L z 2013 r. Nr 352, str. 1, ze zm.); przedsiębiorcą prowadzącym działalność w sektorach przemysłu, w które są wymierzone te sankcje, chyba że przedsiębiorca wykaże, że udzielenie mu pomocy nie będzie stać w sprzeczności z tymi sankcjami.

Dz. U. z 2023 r. poz. 1497, ze zm.

³⁷ Na podstawie art. 6 ust. 1 lub w art. 12 ust. 1 oraz art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. *o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego* (Dz. U. z 2024 r. poz. 507) oraz na podstawie art. 143d z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 615, ze zm.).

³⁸ Ani na którymkolwiek przedsiębiorcy z nim powiązanym.

³⁹ Wynikający z decyzji Komisji Europejskiej nakazującej zwrot.

⁴⁰ W rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 października 2022 r. *o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1622, ze zm.).

- 8) jest świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oraz, że dane zawarte we wniosku były prawdziwe.

Złożenie wniosku było równoznaczne ze zgodą na poddanie się kontroli w zakresie otrzymanej pomocy (jej wysokości, warunków jej otrzymania i prawidłowości rozliczenia).

Ponadto Wnioskodawca oświadczył, że nie otrzymał pomocy udzielonej zgodnie z sekcją 2.1 *Tymczasowym kryzysowych ram* (wraz z innymi podmiotami)⁴¹ oraz pomocy na te same koszty kwalifikowane na podstawie rozporządzeń *de minimis* i na podstawie tymczasowych ram w kontekście COVID-19.

Do wniosku załączono:

- 1) wypełnioną i podpisaną jednostronnie - zgodnie z reprezentacją Spółki - umowę o udzielenie pomocy publicznej w związku ze wzrostem cen energii elektrycznej i gazu ziemnego;
- 2) zaświadczenie potwierdzające, że Wnioskodawca nie zalega z zapłatą należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku;
- 3) zaświadczenie, że Spółka nie zalega z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku.

W trakcie wypełniania wniosku następowała wstępna walidacja spełniania warunków określonych w *Programie za 2022 r.*

Spółka miała problemy w procesie składania wniosków ze złożeniem podpisu elektronicznego, autouzupełnianiem danych z wniosku o udzielenie pomocy do formularza rozliczeniowego, koniecznością instalacji dodatkowego oprogramowania (np. Szafrir HOST i Java JRE), prawidłowym wywoływaniem aplikacji w stosunku do informacji pojawiających się w oknach dialogowych, żądania przez GWD załączenia dokumentów potwierdzających udzielone pełnomocnictwa.

(akta kontroli str. 57-81)

We wniosku o udzielenie pomocy do *Programu za 2022 r.*:

1. W zakresie spełnienia warunku w pkt 2 ust. *Programu za 2022 r.*, tj. co najmniej 50% przychodów Spółki oznaczonego jako przychody lub wartość produkcji (jej udział procentowy) w okresie referencyjnym i okresie kwalifikowanym z działalności w jednej albo wielu podklasach PKD (zgłoszonych w CEIDG lub KRS jako kody głównej działalności wnioskodawcy) wymienione w części 17 Programu, Grupa Azoty SA wykazała:
 - w poz. 24 kod PKD 20.11.Z *Produkcja gazów technicznych* - udział wartości produkcji (przychodów z produkcji) w okresie kwalifikowanym na poziomie 0,07%, w okresie referencyjnym na poziomie 0,10%;
 - w poz. 26 kod PKD 20.13.Z *Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych* - udział wartości produkcji w okresie kwalifikowanym na poziomie 3,20%, w okresie referencyjnym na poziomie 1,62%;
 - w poz. 27 kod PKD 20.14.Z *Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów organicznych* - udział wartości produkcji w okresie kwalifikowanym na poziomie 1,66%, w okresie referencyjnym na poziomie 1,80%;

⁴¹ Dz. Urz. UE C1 z 2022 r. Nr 131(I), str. 1, ze zm.

- w poz. 28 kod PKD 20.15.Z *Produkcja nawozów i związków azotowych* - udział wartości produkcji w okresie kwalifikowanym na poziomie 63,92%, w okresie referencyjnym na poziomie 43,77%;
 - w poz. 29 kod PKD 20.16.Z *Produkcja tworzyw sztucznych w formach podstawowych* - udział wartości produkcji w okresie kwalifikowanym na poziomie 26,96%, w okresie referencyjnym na poziomie 48,97%;
 - w poz. 31 kod PKD 20.60.Z *Produkcja włókien chemicznych* - udział wartości produkcji w okresie kwalifikowanym na poziomie 0,01%; w okresie referencyjnym nie produkowano.
2. Zużycie gazu ziemnego za okres wrzesień - grudzień 2022 r. w stosunku do analogicznego okresu z 2021 r. wynosiło 56,58%. Tym samym Grupa Azoty SA potwierdziła spełnienie warunku określonego w pkt 10 *Programu za 2022 r.*, tj. w okresie od 1 września do 31 grudnia 2022 r. ilość gazu ziemnego lub energii elektrycznej przyjęta do obliczania kosztów kwalifikowanych nie mogła przekroczyć 70% zużycia Wnioskodawcy w analogicznym okresie w 2021 r. Spółka nie wnioskowała o wsparcie w związku ze wzrostem cen energii elektrycznej.
 3. Wartość produkcji w 2021 r. wynosiła 2 519 346,7 tys. zł, natomiast koszty zakupu gazu ziemnego w 2021 r. (za okres styczeń-grudzień) wynosiły 472 049,1 tys. zł, co stanowiło 18,74% udziału w wartości produkcji i potwierdzało spełniania przez Grupę Azoty SA warunku pkt 2 ust. 2a) *Programu za 2022 r.*, tj. że koszty zakupu energii elektrycznej lub gazu ziemnego w 2021 r. musiały stanowić łącznie nie mniej niż 3% wartości produkcji.
 4. Koszty zakupu gazu ziemnego wyniosły 553 978,7 tys. zł i stanowiły 27,07% wartości produkcji w 2022 r. (za okres od stycznia do czerwca), która wynosiła 2 046 096,1 tys. zł, co stanowiło potwierdzenie przez Grupę Azoty SA pkt 2 ust. 2b) *Programu za 2022 r.*, tj. koszty zakupu energii elektrycznej lub gazu ziemnego w okresie od stycznia do czerwca 2022 r. musiały stanowić łącznie nie mniej niż 6% wartości produkcji w analogicznym okresie.
 5. Dla uzyskania pomocy zwiększonej, w związku z warunkiem określonym w pkt 9 *Programu za 2022 r.*, Spółka wykazała, że wskaźnik EBITDA⁴² za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2021 r. wyniósł 194 646,5 tys. zł. W okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2022 r. Spółka odnotowała spadek wskaźnika EBITDA do (-)39 775,6 tys. zł.

Grupa Azoty SA wnioskowała o dopuszczalną maksymalną wartość pomocy, tj. kwotę 176 028, tys. zł, która stanowiła 45,6% wykazanych przez Spółkę kosztów kwalifikowanych.

W dniu 2 marca 2023 r. NFOŚiGW⁴³ wezwał Grupę Azoty SA do uzupełnienia we wniosku o udzielenie pomocy numeru KRS Spółki. Wniosek został przez Spółkę uzupełniony o brakujący numer KRS-u, a następnie 3 marca 2023 r. wysłany jako druga wersja wniosku o udzielenie pomocy. W związku z powyższym poprzedni wniosek złożony w dniu 21 lutego 2023 r. otrzymał w GWD status nieaktualny.

Zgodnie z § 2 pkt 4 Regulaminu Naboru dla *Programu za 2022 r.* wnioskodawca był zobligowany do złożenia wniosku w wersji elektronicznej przez GWD, podpisanego kwalifikowanym podpisem elektronicznym przez osobę/osoby

⁴² EBITDA (z ang. *earnings before interest, taxes, depreciation and amortization*) – zysk operacyjny przedsiębiorstwa przed potrąceniem odsetek od zaciągniętych zobowiązań oprocentowanych (kredytów, obligacji), podatków, amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych (ang. *amortization*) oraz amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych (z ang. *depreciation*).

⁴³ Pismo NFOŚiGW z dnia 2 marca 2022 r., nr NFOŚiGW-AET-081.2.2023.374 NFOŚiGW-23-109154.

upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy. Pod wnioskami złożonymi w GWD w ramach *Programu za 2022 r.* w dwóch wersjach wniosku o udzielenie pomocy i dwóch wersjach formularza rozliczenia znajduje się tylko jeden podpis Członka Zarządu Grupy Azoty SA. Zgodnie z § 20 Statutu Spółki⁴⁴ do składania oświadczeń w imieniu Spółki wymagane jest współdziałanie dwóch członków Zarządu albo jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem. W przypadku Zarządu jednoosobowego Spółkę reprezentuje jeden członek Zarządu. Powołanie prokurenta wymaga jednomyślnej uchwały wszystkich członków Zarządu.

Umowa o udzielenie pomocy publicznej nr 0106/REK/2023 zawarta z NFOŚiGW

Umowa o udzielenie pomocy publicznej została zawarta w dniu 9 marca 2023 r. Z ramienia Spółki umowa została podpisana podpisem elektronicznym przez dwóch członków Zarządu, zgodnie z reprezentacją określoną Statutem Spółki.

W umowie zawarte było oświadczenie Grupy Azoty SA, co do osób działających w jej imieniu i uprawnionych do reprezentowania, w tym do zawarcia umowy oraz dokonywania innych czynności związanych z jej zawarciem i wykonaniem. Wnioskodawca potwierdził, że przedstawione informacje oraz złożone oświadczenia są zgodne z prawdą i jest świadomy odpowiedzialności karnej za przedstawianie fałszywych informacji oraz złożenie fałszywych oświadczeń.

W § 2 umowy zostały określone warunki, na jakich pomoc została udzielona Grupie Azoty SA przez Operatora Programu oraz zasady obliczenia tej pomocy. Wysokość przyznanej pomocy wynikała z kosztów poniesionych przez Wnioskodawcę na zakup gazu ziemnego lub energii elektrycznej w okresie wnioskowanym, zgodnie ze złożonym wnioskiem o udzielenie pomocy z zastrzeżeniem, że wysokość udzielonej pomocy publicznej może podlegać pomniejszeniu na zasadach określonych w Programie i umowie.

W § 3 umowy o udzielenie pomocy publicznej Wnioskodawca zobowiązał się do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia Operatora Programu o wszelkich okolicznościach mających wpływ na realizację zobowiązań wynikających z umowy, w szczególności o zaprzestaniu lub zawieszeniu prowadzenia działalności gospodarczej i podjęciu czynności zmierzających do jej zakończenia lub rozpoczęcia postępowania upadłościowego (także, gdy wniosek zgłosił inny podmiot) lub likwidacyjnego.
- 2) udzielania Operatorowi Programu rzetelnych informacji i wyjaśnień oraz udostępnienia wszelkich dokumentów związanych z realizacją umowy oraz
- 3) przedstawienia Operatorowi Programu rozliczenia pomocy w terminie do 31 marca 2023 r. za pośrednictwem GWD, w zakresie określonym umową.

Ponadto Wnioskodawca zobowiązał się do przekazania wszelkiej niezbędnej dokumentacji na wniosek NFOŚiGW.

W § 4 umowy zawarto uprawnienie Operatora Programu do przeprowadzenia kontroli⁴⁵, w szczególności w przypadku podejrzenia przez NFOŚiGW złożenia przez beneficjenta nieprawdziwych informacji, które mogą skutkować stwierdzeniem, że pomoc została przyznana nienależnie albo w wysokości wyższej niż należna lub gdy wykonana usługa atestacyjna nie potwierdziła z racjonalną pewnością, że sprawozdanie beneficjenta zostało sporządzone kompletnie, zgodnie z procedurami, na podstawie dowodów, z wymaganą szczegółowością.

⁴⁴ Uchwała nr 198/XI/2021 Rady Nadzorczej Spółki Grupa Azoty SA z dnia 6 września 2021 r. w sprawie: ustalenia tekstu jednolitego Statutu Spółki Grupa Azoty SA.

⁴⁵ W trybie określonym w procedurach NFOŚiGW z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców*.

NFOŚiGW nie przeprowadzał kontroli realizacji wniosku o numerze 106/REK/2023.

Ponadto umowa o udzielenie pomocy publicznej regulowała okoliczności i warunki zwrotu pomocy uznanej za nienależną, zasady doręczania pism oraz innej korespondencji beneficjenta, informowania o udzielonym wsparciu do wiadomości publicznej, przechowywania dokumentacji.

W dniu 17 marca 2023 r. na rachunek Grupy Azoty SA wpłynęła pomoc w wysokości 52 284,6 tys. zł. Wnioskowana pomoc została proporcjonalnie pomniejszona ze względu na limit dla grupy kapitałowej.

Rozliczenie umowy o udzielenie pomocy publicznej nr 106/REK/2023

Zgodnie z § 3 ust. 3 umowy o udzielenie pomocy publicznej beneficjent zobowiązał się do przedstawienia Operatorowi *Programu za 2022 r.* rozliczenia pomocy w terminie do 31 marca 2023 r.

W dniu 31 marca 2023 r. Grupa Azoty SA podjęła próbę podpisania i złożenia w GWD formularza rozliczenia pomocy. Działanie to było bezskuteczne ze względu na pojawiający się błąd w ramach aplikacji podpisu kwalifikowanego. Dyrektor Departamentu Korporacyjnego Kontrolingu Grupy Azoty SA zeznał⁴⁶, że błąd polegał na braku poprawnego działania aplikacji, która pomimo wywołania nie otwierała się oraz że w trakcie podpisywania wniosku został wygenerowany komunikat o konieczności zainstalowania wymaganej aplikacji w Szafir HOST, umożliwiającej składanie podpisu elektronicznego. Kolejny problem dotyczył instalacji programu JAVA JRE, które zakończyły się niepowodzeniem, co w konsekwencji uniemożliwiało podpisanie wniosku. Czynności te wymagały porozumienia ze wsparciem informatycznym i instalacji brakującego oprogramowania.

*Instrukcja obsługi dla Wnioskodawcy v. 9.3 z 20 lutego 2023 r.*⁴⁷, obowiązująca w momencie złożenia wniosku w GWD, wskazywała oprogramowanie niezbędne do prawidłowej współpracy z GWD obejmujące wymagania w zakresie: systemu operacyjnego, przeglądarki internetowej, oprogramowania Szafir HOST i Java JRE, oprogramowania do obsługi certyfikatów podpisu elektronicznego. W *Instrukcji* podkreślono także, że zgodność architektury 32/64 bitowej oprogramowania była istotna w dwóch przypadkach: 1) podpisania podpisem kwalifikowanym wniosku lub załącznika, 2) transferu „dużego” pliku załącznika przy wykorzystaniu apletu Java. W *Instrukcji* podkreślono ponadto, że w przypadku, używania systemu Windows w standardzie 32-bitowym nie powinno być problemów ze zgodnością pod względem architektury, gdyż całe oprogramowanie firm trzecich instaluje się w standardzie 32-bitowym.

W związku z nieudanymi próbami złożenia podpisu pod formularzem rozliczenia, w dniu 31 marca 2023 r. o godz. 22¹⁰ Grupa Azoty SA przekazała wiadomość do NFOŚiGW pocztą elektroniczną, w której poinformowała NFOŚiGW o błędzie pojawiającym się na stronie GWD przy podpisywaniu formularza rozliczenia pomocy oraz przesłała wymagane w § 3 ust. 2 umowy dokumenty rozliczeniowe Grupy Azoty SA. Wypełnienie obowiązku określonego w § 3 pkt 3 umowy przez Grupę Azoty SA, tj.: przekazanie do NFOŚiGW dokumentów potrzebnych do rozliczenia przy wykorzystaniu aplikacji GWD nastąpiło w następnym dniu roboczym, tj. 3 kwietnia 2023 r.

Załączniki do formularza rozliczenia pomocy stanowiły:

- 1) Sprawozdanie beneficjenta przedstawiające przyjęte założenia, wykorzystane dowody oraz dokonane obliczenia w zakresie poniesionych kosztów zakupu

⁴⁶ Protokół przesłuchania świadka z dnia 9 września 2024 r.

⁴⁷ Dalej: *Instrukcja*.

energii elektrycznej lub gazu ziemnego oraz wykazanego wskaźnika EBITDA w 2021 r. i 2022 r. w przypadku złożenia wniosku ze zwiększonym limitem, a także dowody spełnienia warunków i kryteriów udzielenia pomocy;

- 2) Raport niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej, w zakresie oceny ww. sprawozdania z dnia 31 marca 2024 r.;
- 3) Zestawienie dowodów księgowych potwierdzających poniesienie kosztów w okresie wnioskowanym.

Załączony do formularza rozliczeniowego *Raport niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej związanej z rządowym programem pomocy dla sektorów energochłonnych* wykazał, że na dzień złożenia przez Spółkę wniosku do NFOŚiGW w ramach *Programu za 2022 r.*, jak również na dzień przekazania Sprawozdania w celu realizacji usługi atestacyjnej, przychody wykazane zarówno we wniosku o udzielenie pomocy i w załącznikach do formularza rozliczeniowego, z wyjątkiem kodu 20.15.Z PKD nie były zarejestrowane w KRS. W dniu 31 marca 2023 r. Grupa Azoty SA dokonała zgłoszenia do KRS kodów PKD: 20.1, 20.15.Z oraz 20.16.Z, co skutkowało odpowiednim wpisem do KRS dokonany w dniu 11 kwietnia 2023 r. na podstawie wskazanego zgłoszenia. Tym samym biegły rewident poddał w wątpliwość spełnianie przez Spółkę wymogu pkt 2 ust. 3 *Programu za 2022 r.* Na dzień złożenia wniosku Grupa Azoty SA w KRS miała uwidoczniony jedynie kod działalności 20.15.Z, natomiast nie miała zgłoszonych kodów działalności: 20.11.Z, 20.13.Z, 20.14.Z, 20.16.Z, które jednocześnie wykazała we wniosku o udzielenie pomocy.

W dniu 10 maja 2023 r. NFOŚiGW skierował do Grupy Azoty SA pismo dotyczące spełnienia warunków programu, w którym poinformował m.in.: że z analizy danych w systemach IT wynika, że Grupa Azoty SA podejmowała nieskuteczne próby podpisania formularza rozliczenia pomocy wraz z wymaganymi załącznikami oraz ich przekazania do Operatora Programu przy wykorzystaniu aplikacji GWD w wymaganym terminie, tj. do dnia 31 marca 2023 r.⁴⁸ oraz o stwierdzonych w raporcie biegłego rewidenta nieścisłościach w zakresie oznaczenia przez Grupę Azoty SA przedmiotu swojej działalności w KRS, co jest niespójne z kryteriami wymienionymi w pkt 2 ust. 3 *Programu za 2022 r.* odwzorowanymi w § 1 ust. 2 pkt 4 umowy. Według raportu przychody wykazane zarówno we wniosku, jak również Sprawozdaniu, z wyjątkiem kodu 20.15.Z PKD nie były zarejestrowane w KRS. Tym samym na dzień złożenia wniosku o udzielenie pomocy Spółka nie spełniała kryteriów wymienionych w pkt 2 ust. 3 Programu. Na podstawie § 3 ust. 5 umowy NFOŚiGW wezwał Grupę Azoty SA do przesłania dodatkowych dokumentów oraz wyjaśnień w terminie do pięciu dni roboczych oraz o poprawę istniejącego rozliczenia w GWD.

Grupa Azoty SA w wyjaśnieniach przedłożonych NFOŚiGW w dniu 18 maja 2023 r., w uzupełnieniu do formularza rozliczeniowego, powołała się na rzeczywisty przedmiot prowadzonej działalności odnotowany w statucie Spółki, tj. produkcję podstawowych chemikaliów, nawozów i związków azotowych, tworzyw sztucznych i kauczuku syntetycznego, a w szczególności w zakresie produkcji nawozów i związków azotowych oraz złożyła aktualizację formularza rozliczeniowego.

W piśmie Spółki z dnia 18 maja 2023 r. oraz w punkcie 2.1 Sprawozdania stanowiącego załącznik do formularza rozliczenia, przedstawiającego przyjęte założenia, wykorzystane dowody oraz dokonane obliczenia stwierdzono, że Spółka *odnotowała nieścisłość w zakresie oznaczenia przedmiotu swojej działalności w KRS. Jakkolwiek wykazane w KRS zarówno oznaczenie jak i opis przeważającego*

⁴⁸ Z danych wynika, że procedura przygotowanie wniosku o numerze technicznym 1250410 do podpisania podpisem kwalifikowanym rozpoczęła się w dniu 31 marca 2023 r. pomiędzy godziną 21:45 a 22:02 były podejmowane kilkakrotnie próby podpisania wniosku podpisem kwalifikowanym.

przedmiotu działalności oddają stan rzeczywisty, na etapie rejestrowym dokonywania wpisów nie dochowano właściwej spójności. Celem uniknięcia wątpliwości, doprecyzowania i potwierdzenia faktycznie i od lat wykonywanej przez Spółkę działalności, zgodnej z działalnością określoną w Statucie Spółki, w zakresie produkcji podstawowych chemikaliów, nawozów i związków azotowych, tworzyw sztucznych i kauczuku syntetycznego w formach podstawowych, a w szczególności w zakresie produkcji nawozów i związków azotowych oraz produkcji tworzyw sztucznych w formach podstawowych, jak również skorygowania oczywistej omyłki w opisie przedmiotu przeważającej działalności Spółki, Spółka dokonała zgłoszenia odpowiedniej zmiany w KRS w zakresie przedmiotu działalności. Zgłoszona zmiana ma charakter w istocie techniczny i porządkowy, gdyż Spółka prowadzi działalność w zakresie (wg kodów PKD) objętym wnioskiem o pomoc publiczną, która to działalność jest określona przede wszystkim w Statucie jako jedynym dokumencie właściwym do określania przedmiotu jej działalności, a także jest niezmiennie wykazywana w sprawozdaniach finansowych Spółki. Dotyczy to działalności zarówno w grupie 20.1, której opis (ale bez numeru kodu) był uwidoczniiony w KRS, jak i w szczególności w określonych podklasach, w tym podklasie 20.15.Z, której oznaczenie numeryczne również było uwidocznione w KRS (ale bez opisu).

Ponadto Spółka uzasadniała, że wpis do KRS przedmiotu działalności według kodów PKD ma charakter deklaratoryjny (konstytutywny jest w tym zakresie Statut Spółki), oraz że w KRS jest limit co do możliwych kodów PKD wyłącznie o 10 pozycji, co powoduje, że między KRS a Statutem Spółki będzie pozostawać niespójność, jeśli przedmiotów działalności jest więcej niż 10. Właściwy status prawny w kontekście zakresu prowadzonej działalności określa umowa/statut danej spółki.

W dniu 30 czerwca 2023 r. NFOŚiGW skierował do Grupy Azoty SA pismo stwierdzające, że nie spełniała ona kryteriów lub warunków do przyznania pomocy w Programie za 2022 r., na co wskazuje rozliczenie pomocy złożone w dniu 31 marca 2023 r., w szczególności raport niezależnego biegłego rewidenta z dnia 31 marca 2023 r. z wykonanej usługi atestacyjnej. W związku z powyższym, stosownie do § 5 pkt 1 umowy NFOŚiGW wezwał Spółkę do zwrotu pomocy przyznanej nienależnie wraz z odsetkami⁴⁹ na rachunek Funduszu Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji, w terminie siedmiu dni od doręczenia wezwania poczynawszy od dnia przekazania pomocy na rachunek Spółki, tj. od dnia 17 marca 2023 r. Kwota do zwrotu wynosiła łącznie 53 581,3 tys. zł, w tym: pozostające do spłaty środki pobrane nienależnie w wysokości 52 284,8 tys. zł oraz odsetki w wysokości 1 296,5 tys. zł (a dzień wezwania stopa oprocentowania odsetek wynosiła 8,62% w skali roku, odsetki za każdy następny dzień 12,3 tys. zł). Ponowne wezwanie Operator Programu skierował do Spółki w dniu 12 lipca 2023 r. określając kwotę do zwrotu na 53 729,5 tys. zł, tj. środki pobrane nienależnie w wysokości 52 284,8 tys. zł oraz odsetki w wysokości 1 444,7 tys. zł. Grupa Azoty SA poinformowała o braku podstaw do zwrotu udzielonej pomocy wskazując, że szczegółową argumentację przedstawiła w piśmie skierowanym do NFOŚiGW w dniu 5 lipca 2023 r. Z uwagi na bezskuteczny upływ terminu do zwrotu środków w dniu 3 października 2023 r. NFOŚiGW wszczął z urzędu postępowanie przeciwko Grupie Azoty SA w sprawie określania stronie kwoty pomocy przypadającej do zwrotu⁵⁰. W odpowiedzi pełnomocnik Grupy Azoty SA w dniu 16 października 2023 r. przedstawił stanowisko

⁴⁹ Obliczonymi na podstawie stopy oprocentowania stosowanej do celów zwrotu pomocy określonej zgodnie z rozdziałem V rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/200.

⁴⁹ Pismo NFOŚiGW, nr NFOŚiGW-AET-081.2.2023.735 NFOŚiGW-23-230530 z dnia 10 maja 2023 r.

⁵⁰ Postanowienie wydane na podstawie art. 61 § 1 i 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1964 r. Kpa w związku z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia oraz zawartą w dniu 9 marca 2023 r. umową nr 0106/REK/2023.

o braku podstaw do wydania przez NFOŚiGW decyzji określającej kwotę pomocy przypadającej do zwrotu. Podniósł, że wydanie takiej decyzji nastąpiłoby z naruszeniem art. 8 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 3 ustawy o *zasadach realizacji programów wsparcia*. Pomoc została przyznana na podstawie programu pomocowego, który był notyfikowany. W ocenie pełnomocnika Grupy Azoty SA nie doszło więc do naruszenia art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wniósł o umorzenie postępowania jako bezprzedmiotowego, podnosząc m.in. że stanowisko NFOŚiGW jest nieprawidłowe, a przesadzają o tym zakres działalności Grupy Azoty SA ujawniony w KRS oraz rzeczywisty zakres działalności Grupy Azoty SA w okresie kwalifikowanym oraz okresie referencyjnym.

W toku dalszego postępowania NFOŚiGW wezwał Grupę Azoty SA⁵¹ do uzupełnienia materiału dowodowego (m.in.: o kopię wpisów do KRS złożonych przed 31 marca 2023 r., oraz sprawozdań statystycznych P-01 za rok 2021 i 2022). Przesłuchano świadka w ramach postępowania administracyjnego prowadzonego przez NFOŚiGW odnośnie przeprowadzonej usługi atestacyjnej. Pełnomocnik strony w piśmie z dnia 13 grudnia 2023 r. przedstawił żądane wyjaśnienia i materiały oraz wskazał, że wpis do KRS w okresie od 18 stycznia 2016 r. do 10 kwietnia 2023 r. stanowił oczywistą omyłkę. W KRS dokonano wpisu kodu PKD 20.15.Z z opisem „*Produkcja podstawowych chemikaliów, nawozów i związków azotowych, tworzyw sztucznych i kauczuku syntetycznego w formach podstawowych.*” zamiast dwóch kodów 20.15.Z i 20.16. Z. W dniu 21 grudnia 2023 r. NFOŚiGW⁵² zawiadomił pełnomocnika Grupy Azoty SA o zakończeniu postępowania. W piśmie z dnia 28 grudnia 2024 r. pełnomocnik Grupy Azoty SA podtrzymał stanowisko co do żądania zwrotu pomocy przedstawione w piśmie z dnia 5 lipca 2023 r.

Ostatecznie Prezes NFOŚiGW stwierdził brak podstaw do merytorycznego rozpoznania sprawy i w dniu 9 stycznia 2024 r.⁵³ na podstawie 105 § 1 Kpa⁵⁴ w związku z art. 4 ust. 1 oraz art. 7 ust. 1 ustawy o *zasadach realizacji programów wsparcia* wydał decyzję o umorzeniu postępowania określającego kwotę pomocy przypadającej do zwrotu z powodu jego bezprzedmiotowości. W dniu 11 stycznia 2024 r. Grupa Azoty SA na podstawie art. 127a § 1 Kpa zrzekła się prawa do wniesienia odwołania od decyzji Prezesa NFOŚiGW.

(akta kontroli str. 14-22, 27-43, 57-72)

Na podstawie przedstawionych dokumentów NIK stwierdziła, że Spółka prowadziła działalność objętą klasami PKD wymaganymi w *Programie za 2022 r.* zarówno w okresie kwalifikowanym jak i referencyjnym, a spełnienie warunku dotyczyło formalnego zgłoszenia i uwidocznienia zakresu działalności w KRS.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Grupa Azoty SA złożyła do Operatora Programu wnioski o udzielenie pomocy o numerze 106/REK/2023, który nie spełniał warunku określonego w pkt 2 ust. 3 *Programu za 2022 r.*, tj. Wnioskodawca nie wykazał co najmniej 50% przychodu lub wartości jego produkcji w okresie referencyjnym i okresie kwalifikowanym pochodzących z działalności jednej albo wielu podklas PKD (zgłoszonych w CEIDG lub KRS jako kody jego głównej lub pozostałej działalności) lub produkcji produktów o kodach PRODCOM wymienionych w części 17 *Programu za 2022 r.*

⁵¹ Pismo NFOŚiGW, nr NFOŚiGW-AET-081.2.2023.968 NFOŚiGW-23-514853 z dnia 24 listopada 2023 r.

⁵² Pismo NFOŚiGW, nr NFOŚiGW-AET-081.2.2023.981 NFOŚiGW-23-661942 z dnia 21 grudnia 2023 r.

⁵³ Decyzja NFOŚiGW Nr NFOŚiGW-AET-081.3.2023 z dnia 9 stycznia 2024 r.

⁵⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572).

Spółka wykazała w okresie referencyjnym produkcję w kodach: 20.11.Z⁵⁵ na poziomie 0,07%, 20.13.Z⁵⁶ - 3,20%, 20.14.Z⁵⁷ - 1,66%, 20.15.Z⁵⁸ - 63,92%, 20.16.Z⁵⁹ - 26,96%, a w okresie kwalifikowanym w kodach 20.11.Z na poziomie 0,10%, 20.13.Z - 1,62%, 20.14.Z - 1,80%, 20.15.Z - 43,77%, 20.16.Z - 48,97%, natomiast według stanu na dzień złożenia wniosku o udzielenie pomocy Spółka miała w KRS uwidoczniiony tylko kod 20.15.Z. Aktualizacji kodów, poprzez zgłoszenie w KRS, Spółka dokonała 31 marca 2023 r. Problem został zidentyfikowany przez biegłego rewidenta w raporcie z wykonania usługi atestacyjnej związanej z rządowym programem pomocy dla sektorów energochłonnych, który Spółka załączyła do formularza rozliczenia. Na dzień złożenia wniosku, tj.: na dzień 21 lutego 2023 r. Grupa Azoty S.A. nie miała zgłoszonych do KRS kodów PKD: 20.11.Z, 20.13.Z, 20.14.Z, 20.16.Z oraz 20.60.Z. Spółka nie spełniała kryteriów formalnych uczestnictwa określonych w obowiązującym wówczas Programie za 2022 r., rozumianych literalnie jako kody prowadzonej działalności zgłoszone do KRS. Spółka prowadziła działalność objętą klasami PKD wymaganymi w Programie za 2022 r. zarówno w okresie kwalifikowanym jak i referencyjnym, a spełnienie warunku dotyczyło formalnego zgłoszenia i uwidocznienia zakresu działalności w KRS.

Dyrektor Departamentu Korporacyjnego Kontrolingu Grupy Azoty SA zeznał⁶⁰: „We wniosku znalazła się struktura przychodów zgodnie z przygotowaną przez NFOŚiGW Tabelą w formularzu wniosku, która stanowiła załącznik do Programu. Struktura przychodów została uzupełniona na podstawie systemu finansowo-księgowego obowiązującego w Spółce – system SAP, gdzie znajduje się m.in. przypisanie produktów do kodów klasyfikacji PKD. Dodatkowo inne materiały przygotowywane np. na rzecz GUS również zawierają niektóre sprawozdania wg kodów działalności PKD. Produkcję i sprzedając nawozy azotowe i tworzywa sztuczne zgodnie z obowiązującym wówczas Statutem Spółka nie zweryfikowała wpisów w KRS.

Ja osobiście wpisywałem strukturę przychodów we wniosku w generatorze wniosków o dofinansowanie („GWD”) we wszystkich kolejnych wersjach wniosków z dnia 21 lutego 2023 roku, 3 marca 2023 roku, 31 marca 2023 r., 18 maja 2023 r.”.

W dniu 31 marca 2023 r. Grupa Azoty SA dokonała zgłoszenia do KRS wskazanych wyżej kodów PKD zgodnie z faktycznie prowadzoną działalnością, co skutkowało odpowiednim wpisem do KRS dokonany w dniu 11 kwietnia 2023 r. na podstawie wskazanego zgłoszenia. Powyższe działania były spóźnione wobec wymogów określonych w Programie za 2022 r. Umowa o udzielenie pomocy publicznej nr 0106/REK/2023 została zawarta 9 marca 2023 r., a kwota wsparcia wyniosła 52 284,8 tys. zł. NFOŚiGW przeprowadził postępowanie w sprawie zwrotu przez Grupę Azoty SA uzyskanego wsparcia wraz z odsetkami. Postępowanie to zostało umorzone w drodze decyzji administracyjnej⁶¹ z dnia 9 stycznia 2024 r. gdyż Spółka wykazała, że pomimo formalnego niespełniania warunków faktycznie prowadziła działalność w kodach objętych wsparciem z Programu za 2022 r.

Wymóg określony w pkt 2 ust. 3 Programu rządowego za 2022 r., który zakładał, że co najmniej 50% przychodu lub wartości produkcji przedsiębiorcy w okresie referencyjnym i kwalifikowanym pochodziło z działalności w jednej albo wielu

⁵⁵ Produkcja gazów technicznych.

⁵⁶ Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych.

⁵⁷ Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów organicznych.

⁵⁸ Produkcja nawozów i związków azotowych.

⁵⁹ Produkcja tworzyw sztucznych w formach podstawowych.

⁶⁰ Protokół przesłuchania świadka z dnia 9 września 2024 r.

⁶¹ Decyzja administracyjna z dnia 9 stycznia 2024 r., znak: AET.081.3.2024.

podklasach PKD (zgłoszonych przez przedsiębiorcę w CEIDG albo KRS jako kody jego głównej lub pozostałej działalności) lub produkcji produktów o kodach PRODCOM wymienionych w części 17 Programu, został sformułowany w sposób zawężający krąg podmiotów, które potencjalnie mogłyby ubiegać się o pomoc finansową.

NIK stwierdziła, że poprzez wprowadzenie do projektu *Programu rządowego za 2022 r.* (w konsekwencji do *Programu za 2022 r.* przyjętego przez Radę Ministrów) wymogu, że działalność według kodu PKD powinna być zgłoszona przez przedsiębiorcę w CEIDG albo KRS jako kody jego głównej lub pozostałej działalności, Minister Rozwoju i Technologii zawęził liczbę potencjalnych beneficjentów programu, którzy rzeczywiście mogli prowadzić działalność objętą pomocą, a nie mieli ujawnionych kodów działalności w rejestrach krajowych. Użyte w *Programie rządowym za 2022 r.* określenie „zgłoszonych” nie jest równoznaczne z ujawnieniem wpisu w rejestrach krajowych. Podstawą przyjętego *Programu rządowego za 2022 r.* były *Tymczasowe kryzysowe ramy oraz decyzja notyfikacyjna*⁶² Komisji Europejskiej dla *Programu za 2022 r.*, z których wynikało, że pomoc może zostać przyznana przedsiębiorcom działającym w określonych sektorach lub podsektorach, klas PKD i nie wymagały, aby działalność w tych sektorach lub podsektorach była powiązana z dokonaniem zgłoszenia lub uzyskaniem wpisu w rejestrach krajowych. Dla dopuszczalności przyznania pomocy państwa na podstawie powyższych dokumentów istotna jest faktyczna działalność w tych sektorach lub podsektorach. Sektory i podsektory zostały określone w załączniku I do *Tymczasowych kryzysowych ram* i przeniesione wprost do *Programu za 2022 r.*

(akta kontroli str. 78-81, 100-107, 117-124)

2. Grupa Azoty SA złożyła wniosek o udzielenie pomocy o numerze 106/REK/2023 w sposób niezgodny z § 2 ust. 4 Regulaminu naboru do *Programu za 2022 r.*, tj. *wniosek składa się wyłącznie w wersji elektronicznej przez GWD i podpisany jest kwalifikowanym podpisem elektronicznym przez osobę/osoby upoważnioną/e do reprezentowania wnioskodawcy.* Pod wnioskami złożonym w GWD w ramach *Programu za 2022 r.* w dwóch wersjach wniosku o udzielenie pomocy, podczas gdy zgodnie z § 20 Statutu Spółki do składania oświadczeń w imieniu Spółki wymagane jest współdziałanie dwóch członków Zarządu albo jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem. W przypadku Zarządu jednoosobowego Spółkę reprezentuje jeden członek Zarządu.

Pod wnioskami złożonym w GWD w dwóch wersjach wniosku o udzielenie pomocy i dwóch wersjach formularza rozliczenia znajduje się tylko jeden podpis Członka Zarządu Grupy Azoty SA, złożony odpowiednio dla:

- pierwszej (1) wersji wniosku o dofinansowanie: w dniu 2023-02-21, o godz. 10:32:54.
- drugiej (2) wersji wniosku o dofinansowanie: w dniu 2023-03-03, o godz. 09:56:22.
- pierwszej (1) wersji formularza rozliczenia pomocy: w dniu 2023-04-03, o godz. 08:09:18.
- drugiej (2) wersji formularza rozliczenia pomocy: w dniu 2023-05-18, o godz. 15:58:08.

Dyrektor Departamentu Korporacyjnego Kontrolingu Grupy Azoty SA zeznał⁶³: „Każdy wniosek został podpisany zgodnie z obowiązującą reprezentacją,

⁶² C(2022) 9945 final, State Aid SA.104932 (2022/N) – Poland. TCF: Aid for additional costs due to exceptionally severe increases in natural gas and electricity prices incurred in 2022.

⁶³ Protokół przesłuchania świadka z dnia 9 września 2024 r.

tj. przez minimum dwóch Członków Zarządu po zatwierdzeniu i zapisaniu wniosku, kolejno po sobie podpisy w postaci podpisu kwalifikowanego składali Pan Prezes Marek Wadowski oraz Pan Prezes Zbigniew Paprocki. Dodatkowo po podpisaniu przez nich autoryzacja wysyłki następowała poprzez mój profil zaufany do NFOŚiGW. Oba podpisy kwalifikowane były składane w mojej obecności, ponieważ aby zalogować się do generatora wniosków o dofinansowanie używałem osobistego profilu zaufanego.

Nie posiadam wiedzy dlaczego w metryce wniosków podczas podglądu wniosku prezentowany jest tylko jeden (1) podpis. NFOŚiGW nigdy nie zgłaszał zastrzeżeń, co do podpisania wniosków. NFOŚiGW nigdy nie przesłał pisma w zakresie błędnej, niepełnej reprezentacji Spółki."

Członek Zarządu Grupy Azoty SA zeznał⁶⁴: „To była kwestia techniczna związana z generatorem wniosków (...). Nie było przeszkód natury merytorycznej, natomiast z tego co pamiętam, to była kwestia techniczna związana z generatorem wniosków”.

Dalej Dyrektor Departamentu Korporacyjnego Kontrolingu Grupy Azoty SA zeznał⁶⁵, także błąd polegał na braku poprawnego otwierania się okna dialogowego do podpisu kwalifikowanego poprzez aplikację Szafir. Okno aplikacji do podpisu nie otwierało się. Okno do podpisu nie wczytywało się, pojawiała się informacja, że aplikacja się uruchamia, ale nie chciała się uruchomić. W trakcie podpisywania wniosku został wygenerowany komunikat o wymaganiu zainstalowania wymaganej aplikacji w Szafir host, umożliwiającej składanie podpisu elektronicznego. W związku z obowiązującymi procedurami w Grupie Azoty SA nawiązałem kontakt z help deskiem. Po zainstalowaniu Szafir Host na systemie Windows oraz wykonaniu kroków polegających na przeładowaniu bieżącej strony (wg komunikatu pojawiającego się w generatorze po stronie NFOiSiGW) w dalszym ciągu pojawiał się komunikat uniemożliwiający podpisanie wniosku. Wszelkie próby sugerujące instalację JAVA JRE (pojawiające się jako komunikaty w generatorze ze strony NFOŚiGW) zostały zakończone niepowodzeniem, co w dalszym ciągu uniemożliwiało podpisanie wniosku.

Działania władz Grupy Azoty SA nie doprowadziły do złożenia podpisów zgodnie z zasadami reprezentacji Spółki. Problemy z podpisaniem dokumentów w GWD skutkowały także złożeniem formularza rozliczenia po terminie określonym w umowie o udzielenie pomocy publicznej, tj. po terminie 31 marca 2023 r., a tym samym mogły skutkować uznaniem pomocy jako nienależnej na podstawie § 5 ust. 3 pkt 3) tej umowy.

Kontrola NIK w Spółce Grupa Azoty SA nie potwierdziła przyczyn problemów technicznych ze złożeniem podpisu elektronicznego. Zeznania Dyrektora Departamentu Korporacyjnego Kontrolingu wskazują na problemy po stronie Spółki wynikające z niedostosowania urządzenia wykorzystywanego do obsługi GWD do wymogów określonych w Instrukcji obsługi GWD ver. 9.3. przynajmniej w początkowej fazie procesu składania podpisu.

(akta kontroli str. 57-72, 73-81, 100-107, 117-124)

Opis stanu
faktycznego

5. Działania przyczyniające się do poprawy efektywności energetycznej

Do najważniejszych działań inwestycyjnych Spółki skutkujących poprawą efektywności energetycznej, zakończonych w kontrolowanym okresie, należały:

⁶⁴ Protokół przesłuchania świadka z dnia 1 października 2024 r.

⁶⁵ Protokół przesłuchania świadka z dnia 9 września 2024 r.

1. „Kompleksowe wykorzystanie ciepła reakcji selektywnego uwodornienia fenolu”. Celem inwestycji było obniżenie zużycia pary 0,9 i 1,7 MPa w produkcji cykloheksanonu z fenolu przez lepsze wykorzystanie ciepła reakcji selektywnego uwodornienia fenolu i zagospodarowanie pary z reaktorów uwodornienia fenolu. Inwestycja była realizowana w latach 2017-2019. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 6 481 tys. zł.
2. „Obniżenie zużycia pary wodnej w procesie wytwarzania kaprolaktamu”. Celem inwestycji było zmniejszenie zużycia pary 0,9 MPa w procesie produkcji kaprolaktamu ciekłego poprzez wykorzystanie ciepła opar po kolumnach odzyskowych cykloheksanonu i oksymu z ługów siarczanowych pooksymowych do podgrzania wodnego roztworu kaprolaktamu. Inwestycja była realizowana w latach 2017-2019. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 2 252 tys. zł.
3. „Termomodernizacja budynku C-13”. Celami inwestycji było obniżenie strat energii cieplnej budynku C-13 oraz polepszenie wyglądu wizualnego otoczenia firmy. Inwestycja była realizowana w latach 2018-2020. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 1 284 tys. zł.
4. „Budowa turbogeneratorskiego wykorzystującego parę z WKS i KDC oraz rurociągu pary 4 MPa z WKS na KDC”. Celem inwestycji było lepsze wykorzystanie energii pary 4,0 MPa traconej w procesie redukcji pary w stacjach redukcyjno-schładzających do produkcji energii elektrycznej, ograniczenie zakupu droższej energii elektrycznej od zewnętrznego dostawcy oraz zwiększenie bezpieczeństwa technicznego sieci parowych poprzez stworzenie możliwości lepszej regulacji sieci parowej. Inwestycja była realizowana w latach 2018-2022. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 24 139 tys. zł.
5. „Modernizacja instalacji oświetleniowych na Wydziale Siarczanu Amonu”. Celem inwestycji była modernizacja instalacji oświetleniowej na Wydziale Siarczanu Amonu do wymagań norm w zakresie wymaganego natężenia i równomierności oświetlenia oraz obniżenie zużycia energii elektrycznej dzięki wymianie istniejącego oświetlenia na oświetlenie LED. Inwestycja była realizowana w latach 2021-2023. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 4 988 tys. zł.
6. „Modernizacja izolacji ciepłochronnej na rurociągu pary DN 250”. Celem inwestycji było zmniejszenie strat ciepła poprzez wymianę izolacji na rurociągu pary DN250 na odcinku o długości ok. 630 m na nową izolację charakteryzującą się istotnie mniejszym współczynnikiem przewodzenia ciepła w stosunku do starej izolacji z wełny mineralnej. Inwestycja była realizowana w latach 2022-2023. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 1 834 tys. zł.
7. „Modernizacja sieci wody grzewczej”. Celem projektu było zmniejszenie strat przesyłowych ciepła poprzez wymianę wyeksploatowanych rurociągów pierścienia głównego sieci wody grzewczej na nowe rurociągi wykonane w technologii preizolowanej. Inwestycja była realizowana w latach 2020-2023. Nakład inwestycyjny dla tej inwestycji wynosił 31 575 tys. zł.

Nakłady inwestycyjne realizacji ww. projektów wyniosły łącznie 72 551,0 tys. zł.

Ponadto w trakcie realizacji znajdowały się działania inwestycyjne, tj.:

8. „Instalacja neutralizacji (azotan amonu)”. Celem inwestycji jest poprawa efektywności oraz zapewnienie ciągłości produkcji nawozów saletrzanych. Realizacja projektu ma obniżyć zużycia energii cieplnej i przyczynić się do zmniejszenia oddziaływania procesu produkcyjnego na środowisko oraz poprawy konkurencyjności kosztowej. Zadanie rozpoczęło w 2021 r. Dotychczas poniesione nakłady inwestycyjne to 210 000 tys. zł.

9. „Budowa instalacji neutralizacji strąceniowej”. Projekt ma na celu ograniczenie zużycia energii cieplnej w procesie wytwarzania kaprolaktamu i siarczanu amonu dzięki lepszemu wykorzystaniu ciepła reakcji neutralizacji estru kaprolaktamu. Dzięki obniżeniu zużycia pary wodnej realizacja projektu obniży koszty produkcji kaprolaktamu i siarczanu amonu oraz poprawi konkurencyjność kosztową. Zadanie rozpoczęło w 2022 r. Dotychczas poniesione nakłady inwestycyjne to 141 000 tys. zł.
10. „Budowa nowej jednostki odwodornienia cykloheksanolu o zdolnościach dostosowanych do zdolności wytwórni cykloheksanolu z fenolu”. Celem projektu jest poprawa efektywności procesu produkcyjnego poprzez wykorzystanie wodoru reszkowego z instalacji uwodornienia fenolu w produkcji cykloheksanolu z fenolu oraz wykorzystanie ciepła gazów poreakcyjnych i ograniczenie zużycia mediów energetycznych i gazu ziemnego. Zadanie rozpoczęło w 2023 r. Dotychczas poniesione nakłady inwestycyjne to 24 500 tys. zł.

Nakłady inwestycyjne tych projektów zostały określone na 375 500,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 5-13)

6. Wpływ udzielonego wsparcia na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych Spółki

Łączna wartość pomocy udzielonej Spółce w okresie kontroli, tj. w latach 2019-2024 (I połowa) przez Prezesa URE wyniosła 116 558,0 tys. zł⁶⁶ (14 wniosków), w tym 52 232 tys. zł (4 wnioski) z tytułu rekompensat⁶⁷ za lata 2019-2022⁶⁸, a pomocy udzielonej przez Prezesa NFOŚiGW 64 326 tys. zł⁶⁹ (dwa wnioski)⁷⁰. W II połowie 2024 r. Spółka otrzymała pomoc od Prezesa URE w kwocie 22 042 tys. zł⁷¹ (dwa wnioski), w tym 17 007 tys. zł (jeden wniosek) z tytułu rekompensaty za 2023 r.

Zgodnie z polityką rachunkowości Spółki dotacje rządowe są ujmowane, jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie otrzymana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki.

Dotacje dotyczące pozycji kosztowych są ujmowane jako pomniejszenie kosztów (gdy otrzymana dotacja dotyczy kosztów bieżącego roku obrotowego) lub jako zwiększenie pozostałych przychodów operacyjnych (gdy otrzymana dotacja dotyczy kosztów poprzedniego roku obrotowego) lub zwiększenie pozostałych kosztów operacyjnych (w przypadku korekty).

W sprawozdaniach finansowych Spółki za lata 2020-2023 z tytułu otrzymanej pomocy publicznej od Prezesa URE oraz od Prezesa NFOŚiGW, uwzględniono łącznie kwotę 133 650 tys. zł⁷², z tego:

- 1) za 2020 r. kwotę 35 821 tys. zł,
- 2) za 2021 r. kwotę 8 182 tys. zł,
- 3) za 2022 r. kwotę 8 570 tys. zł⁷³,
- 4) za 2023 r. kwotę 81 077 tys. zł⁷⁴,

⁶⁶ Dane z bazy SUDOP na stronie: <https://sudop.uokik.gov.pl/search/aidBeneficiary>. Stan na dzień 4 grudnia 2024 r.

⁶⁷ Na podstawie ustawy o systemie rekompensat.

⁶⁸ 13 992 636,43 zł za 2019 r., 21 946 140,42 zł za 2020 r., 5 228 807,73 zł za 2021 r., 11 064 406,14 zł za 2022 r.

⁶⁹ 52 284 763,92 zł za 2022 r., 12 041 315,17 zł za 2023 r.

⁷⁰ Na podstawie ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia.

⁷¹ *Ibidem*.

⁷² Na podstawie dokumentów przekazanych przez Spółkę przy piśmie z dnia 16 września 2024 r.

⁷³ W tym: 11 307 391,15 zł z tytułu rekompensat, (-)2 737 737,64 zł z tytułu korekty.

⁷⁴ W tym: 16 751 234,00 zł od Prezesa URE, 64 326 079,09 zł od Prezesa NFOŚiGW.

co spowodowało poprawę wyników finansowych netto (zwiększenie zysku lub zmniejszenie straty) w powyższych latach o ww. kwoty.

Zgodnie ze sprawozdaniami finansowymi Spółki za lata 2019-2023, w:

- 2019 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 1 987 039 tys. zł, koszty wytworzenia/nabycia sprzedanych produktów, towarów i materiałów 1 588 371 tys. zł, zysk brutto ze sprzedaży 398 668 tys. zł, a zysk netto 58 249 tys. zł;
- 2020 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 1 613 109 tys. zł, koszty wytworzenia/nabycia sprzedanych produktów, towarów i materiałów 1 314 843 tys. zł, zysk brutto ze sprzedaży 298 266 tys. zł, a zysk netto 125 628 tys. zł;
- 2021 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 2 573 341 tys. zł, koszty wytworzenia/nabycia sprzedanych produktów, towarów i materiałów 2 148 478 tys. zł, zysk brutto ze sprzedaży 424 863 tys. zł, a zysk netto 191 790 tys. zł;
- 2022 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 3 960 797 tys. zł, koszty wytworzenia/nabycia sprzedanych produktów, towarów i materiałów 3 431 046 tys. zł, zysk brutto ze sprzedaży 529 751 tys. zł, a zysk netto 356 060 tys. zł;
- 2023 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 2 313 522 tys. zł, koszty wytworzenia/nabycia sprzedanych produktów, towarów i materiałów 2 451 551 tys. zł, strata brutto ze sprzedaży (-)138 029 tys. zł, a strata netto (-)1 600 306 tys. zł.

W sprawozdaniach z całkowitych dochodów Spółki za lata 2020-2023 kwotę 133 650 tys. zł ujęto w ten sposób, że 70 110 tys. zł zaksięgowano jako zmniejszenie kosztów wytworzenia produkcji sprzedanej, o 66 277 tys. zł zwiększono pozostałe przychody operacyjne, zaś 2 737 tys. zł zaliczono jako zwiększenie kosztów operacyjnych.

Bez ww. pomocy publicznej wyniki finansowe netto za lata 2020-2023 kształtowałyby się następująco:

- 1) zysk netto za 2020 r. na kwotę 89 807 tys. zł,
- 2) zysk netto za 2021 r. na kwotę 183 608 tys. zł,
- 3) zysk netto za 2022 r. na kwotę 347 490 tys. zł,
- 4) strata netto za 2023 r. na kwotę (-)1 681 383 tys. zł.

I. Wskaźniki płynności (zdolności do regulowania zobowiązań)

- 1) Wskaźnik płynności bieżącej CR (ang. *Current Ratio*)⁷⁵ największą wartość miał w 2019 r. i wyniósł: 0,98, w 2020 r. uległ znacznemu obniżeniu do poziomu 0,6, zaś w kolejnych dwóch latach tj. 2021 r. i 2022 r. wzrósł do poziomu odpowiednio 0,84 i 0,77, w 2023 r. spadł do 0,38 i na zbliżonym poziomie, tj. 0,43 utrzymał się w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby odpowiednio: 0,58 (w 2020 r.); 0,84 (w 2021 r.); 0,76 (w 2022 r.) oraz 0,37 (w 2023 r.);

⁷⁵ Wskaźnik płynności bieżącej CR. Optymalna wysokość wskaźnika CR powinna zawierać się w przedziale <1,2 – 2,0> . Wskaźnik CR poniżej 1,2 wskazuje na zagrożenie zdolności przedsiębiorstwa do regulowania swoich bieżących zobowiązań. Wartość wyższa niż 2,0 świadczy o nadpłynności przedsiębiorstwa.

- 2) Wskaźnik płynności szybkiej QR (ang. *Quick Ratio*)⁷⁶ wyniósł: 0,84 w 2019 r., 0,49 w 2020 r., 0,75 w 2021 r., 0,62 w 2022 r., 0,33 w 2023 r., 0,40 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby odpowiednio: 0,47 (w 2020 r.); 0,75 (w 2021 r.); 0,62 (w 2022 r.) oraz 0,32 (w 2023 r.);
- 3) Wskaźnik płynności gotówkowej C_{SHR} (ang. *Cash Ratio*)⁷⁷ wyniósł: 0,65 w 2019 r., 0,25 w 2020 r., 0,51 w 2021 r., 0,39 w 2022 r., 0,19 w 2023 r., 0,24 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby odpowiednio: 0,23 (w 2020 r.); 0,51 (w 2021 r.); 0,39 (w 2022 r.) oraz 0,18 (w 2023 r.).

II. Wskaźniki rentowności

- 1) Wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE (ang. *Return on Equity*)⁷⁸ wyniósł: 1,2% w 2019 r., 2,6% w 2020 r., 3,7% w 2021 r., 6,5% w 2022 r., (-)41,0% w 2023 r., (-)4,3% w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby odpowiednio: 1,8% (w 2020 r.); 3,6% (w 2021 r.); 6,4% (w 2022 r.) oraz (-)44,0% (w 2023 r.);
- 2) Wskaźnik rentowności aktywów ROA (ang. *Return on Assets*)⁷⁹ wyniósł: 0,6% w 2019 r., 1,3% w 2020 r., 1,6% w 2021 r., 3,1% w 2022 r., (-)16,4% w 2023 r., (-)1,6% w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby odpowiednio: 0,9% (w 2020 r.); 1,6% (w 2021 r.); 3,1% (w 2022 r.) oraz (-)17,4% (w 2023 r.);
- 3) Wskaźnik rentowności sprzedaży ROS (ang. *Return on Sales*)⁸⁰ wyniósł: 2,9% w 2019 r., 7,8% w 2020 r., 7,5% w 2021 r., 9,0% w 2022 r., (-)69,2% w 2023 r., (-)14,5% w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby odpowiednio: 5,6% (w 2020 r.); 7,1% (w 2021 r.); 8,8% (w 2022 r.) oraz (-)72,7% (w 2023 r.).

III. Wskaźniki sprawności działania/zarządzania

- 1) Wskaźnik cyklu regulowania należności w dniach DSO (ang. *Days Sales Outstanding*)⁸¹ wyniósł: 43 dni w 2019 r., 52 w 2020 r., 49 w 2021 r., 39 w 2022 r., 56 w 2023 r., 55 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tych samych poziomach;
- 2) Wskaźnik cyklu obrotu zapasami w dniach DSI (ang. *Days Sales of Inventory*)⁸² wyniósł: 56 dni w 2019 r., 62 w 2020 r., 45 w 2021 r., 44 w 2022 r., 56 w 2023 r., 43 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik wyniósłby

⁷⁶ Wskaźnik określa natychmiastową zdolność firmy do spłaty długów. Optymalna wysokość tego wskaźnika nie powinna być mniejsza od 1 (pasywa bieżące powinny być w całości pokryte aktywami bieżącymi o wysokim stopniu płynności). Wartość mniejsza od 1 może oznaczać kłopoty firmy z terminowym regulowaniem zobowiązań.

⁷⁷ Optymalna wysokość tego wskaźnika nie powinna być mniejsza niż 0,2.

⁷⁸ Wskaźniki nie powinny przyjmować wartości ujemnych.

⁷⁹ ROA określa, jaka jest rentowność aktywów przedsiębiorstwa, tj. jaka wielkość zysku przypada na każdą jednostkę pieniężną zaangażowaną w aktywa przedsiębiorstwa. Im wyższy jest wskaźnik ROA, tym lepsza jest kondycja finansowa spółki.

⁸⁰ ROS określa jaka wielkość zysku przypada na każdą jednostkę przychodu ze sprzedaży. Wyższy poziom ROS wskazuje na korzystniejszą kondycję finansową przedsiębiorstwa.

⁸¹ DSO określa średnio po ilu dniach od momentu sprzedaży (wystawienia faktury) przedsiębiorstwo otrzymuje zapłatę.

⁸² DSI wskazuje, ile dni przedsiębiorstwo magazynuje zapasy. Im krócej angażuje się kapitał w ten składnik aktywów tym lepiej.

odpowiednio: 61 dni (w 2020 r.); 45 (w 2021 r.); 43 (w 2022 r.) oraz 56 (w 2023 r.);

- 3) Wskaźnik obrotu majątkiem trwałym⁸³ wyniósł: 1,20 w 2019 r., 0,98 w 2020 r., 1,52 w 2021 r., 2,29 w 2022 r., 1,36 w 2023 r., 0,65 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tych samych poziomach.

IV. Wskaźnik wydajności pracy

Wskaźnik wydajności pracy⁸⁴ wyniósł: 897 tys. zł przychodu rocznego ze sprzedaży na jednego zatrudnionego w 2019 r., 728 tys. zł w 2020 r., 1 176 tys. zł w 2021 r., 1 854 tys. zł w 2022 r., 1 074 tys. zł w 2023 r., 517 tys. zł przychodu półrocznego w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tych samych poziomach.

V. Wskaźniki wypłacalności (zdolności do obsługi zadłużenia)

- 1) Wskaźnik ogólnego zadłużenia DR (ang. *Debt Ratio*)⁸⁵ wyniósł: 0,48 w 2019 r., 0,50 w 2020 r., 0,56 w 2021 r., 0,52 w 2022 r., 0,60 w 2023 r., 0,62 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik kształtowałby się na tych samych poziomach;
- 2) Wskaźnik zadłużenia długoterminowego⁸⁶ wyniósł: 0,54 w 2019 r., 0,63 w 2020 r., 0,59 w 2021 r., 0,45 w 2022 r., 0,09 w 2023 r. i w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik kształtowałby się na tych samych poziomach za wyjątkiem 2022 r., w którym wynosiłby 0,46.

VI. Reguły Bilansowe

- 1) Złota reguła bilansowa⁸⁷ – relacja kapitału własnego do aktywów trwałych wyniosła: 0,65 w 2019 r., 0,56 w 2020 r., 0,59 w 2021 r., 0,62 w 2022 r., 0,51 w 2023 r., 0,51 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik kształtowałby się na tych samych poziomach za wyjątkiem 2023 r., w którym wynosiłby 0,50;
- 2) Srebrna reguła bilansowa⁸⁸ – relacja kapitału własnego oraz długoterminowych zobowiązań do aktywów trwałych wyniosła: 1,00 w 2019 r., 0,91 w 2020 r., 0,94 w 2021 r., 0,91 w 2022 r., 0,56 w 2023 r., 0,55 w I połowie 2024 r.; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik kształtowałby się na tych samych poziomach za wyjątkiem 2023 r., w którym wynosiłby 0,54.

Kształtowanie się przedstawionych wskaźników wskazuje, że Spółka, pomimo uzyskanej pomocy publicznej w okresie 2020-2023, znajduje się, szczególnie w 2023 r. i pierwszej połowie 2024 r., w coraz trudniejszej sytuacji.

⁸³ Wskaźnik określa stopień generowania przychodów przez środki trwałe.

⁸⁴ Wskaźnik ten informuje o stopniu wykorzystania pracowników, wiążąc wysokość przychodu ze sprzedaży przypadającego na jednego zatrudnionego.

⁸⁵ Wskaźnik ten określa, jaki jest udział kapitałów obcych w finansowaniu aktywów przedsiębiorstwa.

⁸⁶ Wskaźnik ten informuje o poziomie pokrycia zobowiązań długoterminowych kapitałami własnymi. Przekroczenie wartości 1,0 przedsiębiorstwo uważa się za silnie zadłużone.

⁸⁷ Zgodnie z tą regułą aktywa trwałe powinny być finansowane w całości kapitałem własnym, ogranicza się w ten sposób prawdopodobieństwo utraty płynności finansowej przez przedsiębiorstwo oraz zmniejsza jego ryzyko finansowe. Aktywa trwałe charakteryzują się niskim tempem zamiany na gotówkę, zatem powinny być finansowane bardziej stabilnymi kapitałami, jakimi dysponuje przedsiębiorstwo w dłuższym okresie. Pożądana wartość nie powinna być mniejsza niż 1,0.

⁸⁸ Srebrna reguła bilansowa stanowi, iż całość posiadanych przez przedsiębiorstwo aktywów trwałych powinna być finansowana przy pomocy kapitałów stałych (kapitały własne + zobowiązania długoterminowe), czyli kapitałem, który finansuje aktywa w okresie dłuższym niż 12 miesięcy. Wartość tego wskaźnika nie powinna być mniejsza niż 1,0.

Wskaźniki płynności finansowej (bieżącej oraz szybkiej) kształtowały się poniżej bezpiecznych wielkości – zobowiązania krótkoterminowe wzrosły z poziomu 1 784 022 tys. zł w 2019 r. do 5 851 250 tys. zł na koniec I połowy 2024 r., czyli o 228%, zaś aktywa obrotowe z poziomu 1 749 672 tys. zł w 2019 r. do 2 538 918 tys. zł na I połowę 2024 r., czyli nastąpił wzrost jedynie o 45%, co wskazuje na zagrożenie Spółki w zakresie regulowania swoich bieżących zobowiązań.

Dyrektor Biura Kontrolingu Grupy Azoty SA wyjaśnił⁸⁹, że w zakresie wskaźników płynności wysoki poziom zobowiązań wynikał przede wszystkim z uwzględniania w zobowiązaniach Spółki jako jednostki dominującej korporacyjnego zadłużenia kredytowego i finansowego, jak również z przekwalifikowania w 2023 roku kredytów długoterminowych na kredyty krótkoterminowe w związku z niedotrzymaniem przez Spółkę części umownych kowenantów tych kredytów, w tym wskaźnika długu netto do EBITDA Grupy Kapitałowej.

Wskaźniki rentowności: kapitału własnego (ROE), aktywów (ROA) oraz sprzedaży (ROS) w 2023 r. oraz w I połowie 2024 r. były ujemne z powodu ujemnych wyników finansowych za powyższe okresy. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań naprawczych mających na celu między innymi osiągnięcie dodatnich wyników finansowych.

Dyrektor wyjaśnił⁹⁰, że ujemne wartości wskaźników rentowności w 2023 roku wynikały z wysokiej straty netto osiągniętej w tym okresie, która w największym stopniu była wynikiem znaczących kosztów finansowych w kwocie 1 621 235 tys. zł, dotyczących przede wszystkim odpisów aktualizujących wartość udziałów i akcji w jednostkach zależnych na kwotę 924 917 tys. zł, strat z wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w kwocie 338 024 tys. zł oraz odsetek od kredytów w kwocie 211 246 tys. zł.

Wskaźniki sprawności działania/zarządzania uległy niekorzystnym zmianom: zwiększyła się przeciętna długość regulowania należności przez kontrahentów (z 43 dni w 2019 r. do 56 w 2023 r. oraz 55 w I połowie 2024 r.); pogorszył się stopień generowania przychodów przez środki trwałe (z 1,20 w 2019 r. do 0,65 w I połowie 2024 r.).

W odniesieniu do wskaźników sprawności działania Dyrektor wyjaśnił⁹¹, że w przypadku wskaźnika cyklu regulowania należności istotne znaczenie ma wartość sprzedanych produktów i terminy spłaty wynegocjowane z odbiorcami, głównie z dystrybutorami nawozów. W przypadku wskaźnika cyklu obrotu zapasami, to jest on uzależniony od poziomu zapasów, których wielkość jest pochodną planowanej produkcji i wynikającego z niej planu zakupu materiałów (surowców), a także ich ceny, natomiast na wielkość wskaźnika obrotu majątkiem trwałym istotny wpływ ma posiadanie przez Spółkę, która jest jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej, aktywów trwałych w postaci udziałów i akcji w jednostkach zależnych, która to część majątku trwałego nie generuje przychodów ze sprzedaży na poziomie jednostkowego sprawozdania finansowego.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia uległ pogorszeniu z 0,48 w 2019 r. do 0,62 w I połowie 2024 r., co wskazuje na nadmierne uzależnienie od finansowania zewnętrznego i przypadku wypowiedzenia umów o finansowanie przez instytucje finansujące, na zagrożenie kontynuacji działalności Spółki. Wskaźnik zadłużenia długoterminowego znacząco spadł w 2023 r. i w I połowie 2024 r. Nastąpiło

⁸⁹ Pismo z dnia 16 września 2024 r.

⁹⁰ *Ibidem*.

⁹¹ *Ibidem*.

to w związku z przeklasyfikowaniem zobowiązań długoterminowych na krótkoterminowe.

Dalej Dyrektor stwierdził⁹², że na poziom wskaźników wypłacalności wpływ miał poziom korporacyjnego zadłużenia kredytowego i finansowego, które było w pierwszej kolejności przeznaczone na finansowanie strategicznych projektów inwestycyjnych Grupy Kapitałowej i poszczególnych spółek, w tym m.in. na finansowanie nabycia Grupy Compo Expert oraz na wkład kapitałowy i pożyczki podporządkowane dla projektu „Polimery Police”, co spowodowało wzrost zadłużenia Spółki; jak również negatywny wpływ na wielkość wskaźników wypłacalności miały odpisy wartości składników aktywów, co spowodowało pomniejszenie wartości aktywów ogółem oraz wartości sumy kapitałów własnych Spółki.

Złota reguła bilansowa w całym okresie objętym kontrolą w znacznym stopniu odbiegała od wartości pożądanej (1,00), ponieważ aktywa trwałe były finansowane kapitałem własnym jedynie w 51-65%. Srebrna reguła bilansowa w latach 2019-2022 kształtowała się na akceptowalnym poziomie, natomiast w 2023 r. i w I połowie 2024 r. spadła prawie do połowy wartości referencyjnej (1,00), co oznacza, że w 2023 r. i późniejszym okresie aktywa trwałe nie były finansowane przy pomocy kapitałów stałych (kapitały własne + zobowiązania długoterminowe).

Odnosząc się do złotej i srebrnej reguły bilansowej Dyrektor wskazał⁹³, że w sprawozdaniach finansowych Spółki uwzględnione są również kategorie odzwierciedlające korporacyjny charakter Spółki, takie jak akcje i udziały spółek zależnych, korporacyjne przychody i koszty dotyczące finansowania i zarządzania, a także stan zadłużenia związany z centralnym finansowaniem Grupy Kapitałowej, co istotnie wpływa na wartość aktywów trwałych, kapitału własnego oraz zobowiązań długo i krótkoterminowych Spółki.

Należy zaznaczyć, że wpływ na pogorszenie się wskaźników miał również spadek przychodów ze sprzedaży, zauważalny od 2023 r. Spadek ten jest głównie spowodowany importem tańszych nawozów z Federacji Rosyjskiej oraz Białorusi. W 2023 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 2 313 522 tys. zł i były niższe o 41,6% w stosunku do przychodów ze sprzedaży w 2022 r. (3 960 797 tys. zł)⁹⁴.

(akta kontroli str. 5-13, 88-92, 93-99, 108-116)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wniosek

Opracowanie i wdrożenie procedur obejmujących weryfikację i dostosowanie urządzeń wykorzystywanych w procesie aplikowania do programów wsparcia do wymagań systemów informatycznych.

⁹² *Ibidem.*

⁹³ *Ibidem.*

⁹⁴ Z danych Ministerstwa Finansów i analiz Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ PIB) wynika, że wolumen importu nawozów z Rosji do Polski w 2024 r. roku jest znacznie większy niż rok wcześniej. W ciągu ośmiu miesięcy 2024 r. import z Rosji wyniósł 876 tys. ton wobec 330 tys. ton rok wcześniej. Z danych Eurostat i analiz IERiGŻ wynika, że w okresie styczeń-sierpień 2024 r. kraje UE zaimportowały z Rosji łącznie niemal 3,3 mln ton nawozów, o 43 proc. więcej niż rok wcześniej. Najwięcej Polska (862 tys. ton), Francja (380 tys. ton), Niemcy (375 tys. ton) oraz Belgia (274 tys. ton). Udział Polski w całym imporcie UE z Rosji wyniósł w okresie styczeń-sierpień 2024 r. 26,2 proc. wobec 14 proc. rok wcześniej, 8,6 proc. w 2022 r. oraz 18,1 proc. w 2021 r. (w okresie pierwszych 8 miesięcy).

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 9 stycznia 2025 r.

Kontroler
Agnieszka Siwczyk
Specjalista kontroli państwowej

/-/

.....

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora
Jakub Niemczyk

/-/

.....